

Oorlogsschade in Opitter tijdens de Tweede Wereldoorlog, 1940-1945

Geld voor de wederopbouw

De opmars van het Duitse leger door ons land in mei 1940 en de gevechten die ons leger voerde om die opmars te vertragen, gingen gepaard met de vernieling van bruggen en wegen, met de vernieling van overheidsgebouwen en particuliere woningen en bedrijven, met diefstallen, plunderingen en beschadigingen allerlei. Tijdens de oorlogsjaren veroorzaakten opeisingen door de bezetter en de luchtoorlog nog meer schade en in september 1944 brachten de bevrijdingsgevechten een nieuwe reeks belangrijke schadegevallen met zich.

Al tijdens de Tweede Wereldoorlog maakte de Belgische overheid plannen voor de aanpak van het herstellen van de oorlogsschade zodra de oorlog voorbij zou zijn¹. Na de oorlog bleek echter dat dat niet mee zou vallen en dat de financiering van de wederopbouw een harde dobber zou worden. Pas toen de regering van de Verenigde Staten aan ons land de Marshallhulp had beloofd, werd op 1 oktober 1947 de wet over de vergoeding van de oorlogsschade aan particuliere bezittingen afgekondigd. Toch zouden de kosten voor de wederopbouw van het land mee aan de basis liggen van de sterke toename van de staatsschuld in de jaren '50 en '60.

Het doel van de wet van 1 oktober 1947 was dubbel: enerzijds het herstellen van de woningen en van de industriële en landbouwinfrastructuur in het land, en anderzijds voorkomen dat mensen die door oorlogsschade zware financiële verliezen hadden geleden, zouden verarmen. Het was niet de bedoeling alle schade te vergoeden. In de eerste plaats was het zo dat alleen schade die het gevolg was van oorlogshandelingen in aanmerking kwam om vergoed te worden in het kader van de wet op de wederopbouw. Wie minder dan 2.000 frank schade geleden had, werd in principe niet vergoed. Het bedrag van de vergoeding hing niet alleen van de schade af, maar ook van het vermogen van de persoon die de schade had opgelopen. Wie weinig eigen middelen had om de schade te herstellen, kreeg een ruimere vergoeding dan iemand die vermogend was. Er werd immers van uit gegaan dat wie vermogend was, deels zelf in staat was om de schade die hij opge-

lopen had te herstellen. Wanneer de schade betrekking had op goederen die tegen oorlogsschade verzekerd waren, moest eerst de verzekeraar aangesproken worden.

Wie veroordeeld was voor collaboratie werd uitgesloten. Politieke gevangenen en krijgsgevangenen daarentegen kregen voorrang en kregen de schade die hen in die hoedanigheid was berokkend, integraal vergoed.

De uitvoering van de wet op de wederopbouw werd aan een nieuwe organisatie toevertrouwd: het Bestuur voor Oorlogsschade, dat een onderdeel werd van het Ministerie van Wederopbouw. Dat bestuur bestond uit een in Brussel gevestigde centrale directie en negen directies in de provinciehoofdplaatsen. De directie Hasselt handelde de dossiers uit Limburg af, maar kreeg aan het einde van de jaren '50 ook de nog niet afgehandelde dossiers uit het oosten van de provincie Antwerpen en het noordoosten van de provincie Brabant toegewezen.

De dossiers die afgehandeld werden door de directie Hasselt worden nu bewaard in het Rijksarchief te Hasselt. De inventarisatie van dit 200 meter grote bestand werd in september 2020 afgerond. 58.537 dossiers werden schoongemaakt, geïnventariseerd en verpakt. De inventaris in Excel en de dossiers zelf kunnen in de leeszaal in Hasselt geraadpleegd worden².

49 dossiers

In het archief van de Hasseltse directie van het Ministerie van Wederopbouw zijn 49 dossiers bewaard die betrekking hebben op aanvragen voor een vergoeding voor oorlogsschade die zich in Opitter heeft voorgedaan.

In het archief van de Hasseltse directie van het Ministerie van Wederopbouw worden ook dossiers betreffende schadegevallen in de andere deelgemeenten van Bree bewaard:

Beek: 142 dossiers

Bree: 349 dossiers

Gerdingen: 87 dossiers

Tongerlo: 111 dossiers, waarvan er een aantal betrekking hebben op

Tongerlo in de provincie Antwerpen

Er mag aangenomen worden dat meer mensen dan degenen waarvan het dossier in Hasselt bewaard wordt, in Opieter schade geleden hebben ten gevolge van de

oorlogshandelingen. Het is zeer waarschijnlijk dat niet iedereen die schade geleden heeft een aanvraag voor een vergoeding ingediend heeft. Mensen die zagen dat hun schade niet in de buurt van 2.000 frank kwam, hebben wellicht niet allemaal een dossier ingediend. Voorts is het zo dat niet iedereen in aanmerking kwam voor een tegemoetkoming. Wie niet aan de hand van een door de burgemeester ondertekend attest kon aantonen dat hij zich tijdens de oorlogsjaren als een goede Belg had gedragen, had geen recht op een vergoeding en diende wellicht ook geen aanvraag in.

Een volledig dossier bevat gegevens over de aanvrager van de vergoeding, over het schadegeval en over het bedrag waarop de aanvrager de schade schat; over de behandeling van het dossier door de administratie, met gegevens over haar berekening van het schadebedrag; en tenslotte ook gegevens over de vaststelling van de vergoeding en de wijze waarop die zal worden uitbetaald. De meerderheid van de aanvragers vroeg een vergoeding voor de dieren, machines en voorraden die door militairen van hun boerderij waren gestolen, voor schade die werd aangericht aan hun woning of boerderij door de schokgolven die veroorzaakt werden door ontploffingen in de onmiddellijke nabijheid, voor handelswaren die uit hun café of winkel geplunderd waren of voor huisraad die vernield was.

Voor de vaststelling van het bedrag van de schade aan woningen werd meestal beroep gedaan op een expertise door een architect of een aannemer. Voor winkelwaren of kledij en andere huisraad werd gebruik gemaakt van prijslijsten en van door de administratie vastgestelde forfaitaire stuksprijzen. Aanvragers gingen soms uit van de prijs die zij betaalden toen ze de voorwerpen aankochten, terwijl de administratie uitging van het bedrag dat nodig was om het verloren voorwerp of dier te vervangen. Anderzijds vergaten aanvragers wel eens dat hun bezittingen door de jaren ouderdom op het moment dat zij verloren gingen niet meer dezelfde waarde hadden als nieuwe dingen. In dat geval trok de administratie een deel van het gevraagde bedrag af omwille van *sleet*.

Vergoedingen konden verstrekt worden in de vorm van een betaling of in de vorm van een schuldwaarborg. De betaling kon op twee manieren gebeuren: in contant geld of in staatsobligaties die pas op termijn te gelde gemaakt konden worden. Beperkte bedragen werden in de regel in contant geld uitbetaald, grotere bedragen voor de helft in contant geld en voor de helft in obligaties. Wanneer iemand een schuldwaarborg verleend werd, dan betekent dat dat hij dat bepaalde bedrag bij een financiële instelling kon lenen aan gunstige voorwaarden, aangezien de Staat de terugbetaling van het kapitaal garandeerde.

Niet alle dossiers zijn volledig. Sommige dossiers bevatten alleen gegevens over de aangifte van schade, zonder dat er gegevens zijn over de behandeling van het dossier door de administratie of over de toegewezen vergoeding.

Oktober 1939 – mei 1940: de mobilisatie

Internationale spanningen deden de Belgische regering einde augustus 1939 beslissen de meest recent afgewaarde *jaarklassen* van het leger weer naar de kazernes te roepen. Vanaf 1 september, toen Duitsland Polen binnenviel, werden er nog meer voormalige soldaten opgeroepen. Omdat het leger niet iedereen tegelijk kon kleden en bewapenen, gebeurde het mobiliseren in fases. Er ging ook enige tijd overheen voordat de eenheden die samengesteld waren uit heropgeroepen dienstplichtigen operationeel waren en ontplooid konden worden. De staf van het Belgisch leger had in de voorgaande jaren bedacht dat drie verdedigingslijnes de opmars van het Duitse leger moesten vertragen, indien het land uit Duitsland aangevallen zou worden. De meest vooruitgeschoven stelling lag achter de Kempische kanalen, met het kanaal Dessel-Schoten, het kanaal Bocholt-Herentals en de Zuid-Willemsvaart. De tweede stelling moest de Duitsers tegenhouden aan het Albertkanaal, en de derde stelling was de Dijlestelling, die gevormd werd door een reeks versterkingen tussen Waver en het Albertkanaal ten noorden van Lier.

Volgens de dossiers in het archief van de Hasseltse directie van het Ministerie van Wederopbouw, blijft Opitter tijdens de periode van de mobilisatie gespaard van oorlogschade. Elders gebeurt het dat Belgische soldaten stellingen graven door akkers en in weilanden en zo schade aanrichten, of dat gemobiliseerde eenheden ingekwartierd worden interieurs en huisraad beschadigen.

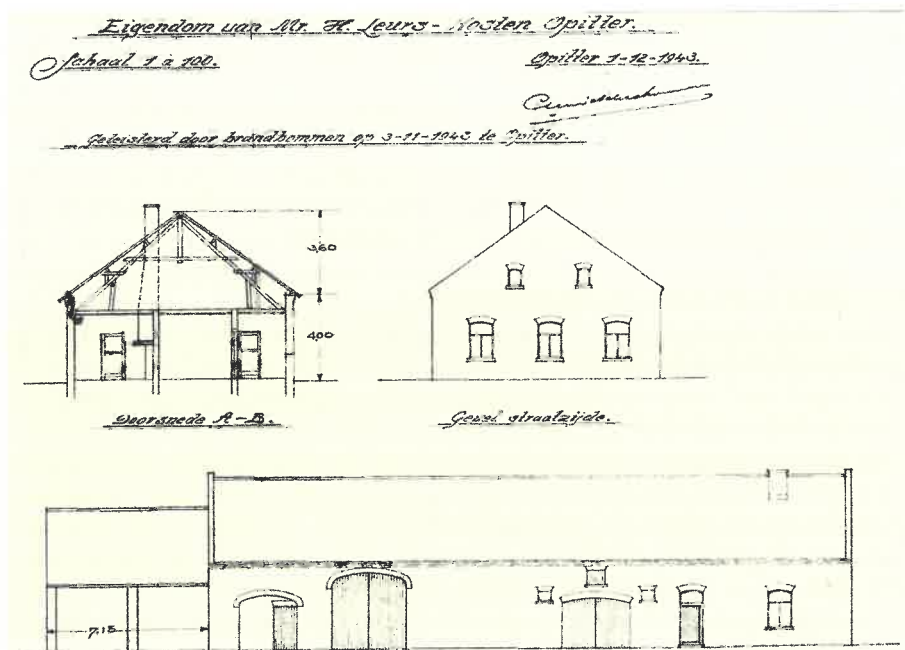
Mei 1940: gevechten en plunderingen

Opitter krijgt vanaf 10 mei te maken met diefstallen en plunderingen door voorttrekkende Duitse eenheden. Op 10 mei stelen Duitse soldaten twee fietsen bij Leo Cornelissen³, de bierbrouwer in het Dorp. De volgende dag stelen Duitse soldaten de fietsen van Gustaaf Daemen⁴, de kantonnier, en van Lambert Goossens⁵. In de loop van mei eisen Duitse soldaten in de brouwerij⁶ nog twee vrachtwagens, een personenwagen, olie en benzine, een paard en wagen, haver voor het paard, en een grote drankvoorraad op. Zij nemen 250 bakken Ops-Ale, 200 bakken ander bier, 50 bakken limonade in grote flessen en 50 bakken limonade in kleine flessen mee. Adriaan Boonen⁷ en zijn echtgenote baten een café uit in Rooren. Op 12 mei halen Duitse soldaten het café leeg. Zij nemen er twee bakken Ops-Ale, twee bakken limonade, twee kisten sigaren, drie pakken sigaretten, drie dozen chocolade, vier emmers en acht stoelen mee.

Jan Domen⁸ baat de Pollismolen uit. De molen blijft in de meidagen gespaard, maar Jan meldt wel dat de kledij van zijn zoon die in Maasmechelen op internaat is, daar in het Heilig-Hartinstituut gestolen werd door Duitse soldaten die er van 13 tot 15 mei 1940 ingekwartierd waren.

Mei 1940 – september 1944: de bezetting

In de loop van 1941 bouwt het Duitse leger in een weide van Pieter en Maria Verheyen-Neyens⁹ langs de weg van Opitter naar Bree een zogenaamde *luisterpost* met een *zoeklicht* waarmee 's nachts de lucht afgezocht kan worden. Bij die installaties bouwen zij barakken voor administratie en logement, zij trekken wegen door de weide, graven kabels in en hier en daar graven zij eenmansgaten van waaruit zij de site in geval van nood kunnen verdedigen. Rond de *luisterpost* leggen zij een cirkelvormige aarden dam aan, zodat een cirkel tot stand komt die aan de binnenzijde een doorsnede heeft van 25 meter. De dam is circa 2,5 meter hoog en aan de binnenzijde met hout verstevigd. De grond hiervoor schrapen zij van het oppervlak van de weide, zodat de graszode totaal vernield wordt. De installatie blijft tot kort voor de bevrijding in gebruik.

Henri en Marie Leurs voegen een plan van hun hoeve bij hun aangifte.

Op 3 november 1943 werpt een geallieerde bommenwerper zijn vracht brandbommen af boven Opitter. Verschillende woningen in het Dorp worden getroffen. Bij Henri en Marie Leurs¹⁰ branden het schelf, de schuur, de paardenstal en de koestal volledig uit. Hun woning blijft gespaard. Heel hun voorraad aardappelen en de ingeschuurde rogge, de haver, het hooi, het grootste deel van hun werktuigen en twee fietsen gaan verloren. Pieter en Maria Neyens-Kosten¹¹ huren een deel van de woning van Henri Leurs. Zij verliezen een groot deel van hun inboedel.

b) TOTALE VERNIELING

Aantal	VERNIELDE OF VERDVENEN VOORWERPEN BEKNOPTTE OPGAVE EN BESCHRIJVING	Jaartal van aanschaffing	Handelswaarde in nieuwen staat, op 31 Augustus 1939		Aftrek voor ouderdom
I	Mansvelo	1938	8000	-	600
I	paar schoenen	1941	800	-	200
	wasgoed van 14 dagen: I paar lakens	1942	1000	-	100
	2 manshanden	"	500	-	100
	2 dameshanden	"	200	-	50
	I onderbroek	1940	80	-	30
	2 lijfjes (grapers)	1941	250	-	50
	8 kinderhandjes	1943	160	-	-
	20 luiers	"	1000	-	-
	3 schouderdoeken	"	90	-	-
	4 lijfjes	"	100	-	-
	10 zakdoeken	"	150	-	-
	600 kg. aardappelen		600	-	-
	600 kg. kolen		360	-	-
	50 kg. meel		150	-	-
	100 mutsaarden		100	-	-
	Iraag Totalen	1942	100	-	-
	I klapas	"	60	-	-
	I riek	Verschil	130	-	-
	2 schoppen	"	80	-	-
			8790.-		1155.-
			netto waarde		7635.00fr.

(1) Bij gebrek aan plaats, bijlagen gebruiken.

Pieter en Maria Neyens schatten hun verlies op netto 7635 frank.

Ook bij Maria Lobbinge¹² in de Dorpstraat branden de schuur en de stal. Het stro, de rogge en de voorraad mutsaarden, een hondenkar, de wasketel en klein gereedschap gaan verloren. Nicolaas Leurs¹³ heeft enkel schade aan zijn hoevegebouwen te betreuren. In het Dorp brandt het nog in de bierbottelarij van Leo Cornelissen¹⁴ en de boerderij van Arnold en Maria Donné-Neyens¹⁵ gaat in vlammen op. Joannes en Anna Camp-Tulleman¹⁶ van Rooren weten hun vee te redden, maar al hun gereedschap en hun voorraden gaan verloren. Jan Kuppens¹⁷ woont in Rooren en hij vult zijn inkomen aan als knecht op de boerderij van Henri Kamp op de Steenweg op Tongerlo. Als de hoeve daar op 3 november 1943 brandt, gaat ook de kledij die hij daar bewaart verloren.

September 1944: de bevrijdingsgevechten

De bevrijding van België verloopt in de eerste dagen van september vrij vlot en zonder veel gevechten. In de Limburgse Maasstreek bieden de Duitsers meer weerstand en verloopt de bevrijding moeilijk. Bree wordt pas op 22 september bevrijd.

Vanuit Limburg kunnen de terugtrekkende Duitsers maar op twee plekken de Maas over. Ofwel maken zij gebruik van de Maasbrug in Maastricht, ofwel moeten zij in Maaseik over de Maasbrug. Het is dus niet verwonderlijk dat het Duitse leger doet wat het kan om bij Maaseik zo lang mogelijk een bruggenhoofd op de linkerover van de Maas te behouden.

Gemeente Spilten

Spilten den 24-9-1944.

Verklaring

B. S. J.

Ondergetekende Burgemeester der
gemeente Spilten verklaart hierbij dat door
de Duitse Weermacht de fiets van Truyen
Jan, Booren Spilten werd meegenomen op
5 September 1944.

De Burgemeester,
get. Onsebaas.

Vooreensluitend verklaard.

Het Onderburgemeester

Voor meer zekerheid voegt Jan Truyen een attest van de burgemeester
bij de aangifte van de diefstal van zijn fiets.

Vanaf juni 1944 heeft het Duitse leger bij verschillende confrontaties met de geallieerden het onderspit moeten delven. De logistiek van het Duitse leger is niet meer wat hij geweest is, en meer dan in mei 1940 stelen de Duitsers nu wat zij nodig hebben. Vooral voedsel en vervoersmiddelen trekken hun aandacht. Bij Jan en Joanna Braeken²⁴ in Rooren steelt een bedronken Duitse soldaat op 2 september een wollen deken, een hesp, een zij spek, 150 eieren, likeur, juwelen en een lamp. Op 5 september steelt een Duitse soldaat de fiets van Jan Truyen²⁵ van Rooren. De volgende dag stelen Duitse soldaten een varken bij Mathijs Bosmans²⁶ in Solt.

Nog op 6 september plunderen Duitse soldaten de stoffenwinkel van Mathijs en Maria Jacobs²⁷ in het Dorp. Zij gaan er vandoor met kostuums, stoffen en garens. Op 11 september stelen Duitse soldaten de radio van Alfons Stals²⁸ en op 12 september wordt de fiets van Leo Schouteden²⁹ gestolen. Nog in september stelen Duitse soldaten de fiets van veldwachter Joannes Peeters³⁰, twee fietsen en een hesp bij Theodoor Goossens³¹ en zijn echtgenote, en een koe van Pieter Goossens³². Die laatste vergeet in zijn aangifte niet te vermelden dat de dieven ook een *koezeel* meegenomen hebben om het dier weg te leiden. Voor dat *zeel* brengt hij vijf frank in rekening. De koe was volgens hem nog 2.700 frank waard. Bij aannemer Andreas Widdershoven³³ in het Dorp nemen Duitse soldaten een radio, acht flessen wijn en twee flessen cognac mee.

Op 16 september wordt Opitter getroffen door een artilleriebeschieting. Verschillende huizen worden geraakt. Elders vernielen de schokgolven de inboedel en de ruiten van de huizen. Bij Leo Cornelissen³⁴ slaat een obus in de voorgevel in. De schokgolf vernielt een groot deel van het rijkelijke interieur van de brouwerswoning. Nog in het Dorp slaat een projectiel door het dak van de woning van Cornelius en Helena Straetemans³⁵ en ontploft binnen. Straetemans is de gepensioneerde postbode van Opitter. Aan de Kapel worden de woningen van Jan Truyen³⁶ en van Peter Truyen³⁷ en zijn echtgenote beschadigd. Bij Maria Neyens³⁸ van Solt vernielen de bommen drie fruitbomen. Haar voorraad mutsaarden, die moest dienen om het volgende jaar haar broodoven heet te stoken, brandt af.

Volgens de aangifte van Gaspard Segers³⁹, de postbode van Opitter, wordt er in zijn woning bij het postkantoor in de periode van 29 september tot 10 oktober 1944 nog gestolen door Duitse soldaten die ingehaald zijn door de geallieerden en zo vast zijn komen te zitten. Het is echter niet onmogelijk dat de postbode zich van data vergist.

Op 23 december 1944 stort in Opitter, in een weide van de familie Craeghs⁴², een Britse Lancasterbommenwerper neer. Volgens de aangifte van de weduwe van Jan Craeghs valt het tuig op 35 meter van haar woning. De schok schudt de woning dooreen. Daken, deuren, poorten en ramen moeten hersteld worden. Een groot deel van de huisraad, van het gereedschap en van de voorraden gaan verloren. Hendrik Monnens⁴³ is onderwijzer in Opitter. Samen met zijn broers bezit hij een woning in de nabijheid van de plaats van de crash. Daar moeten de daken en de ruiten hersteld worden.

Bij wijze van besluit

Wie tijdens de Tweede Wereldoorlog ten gevolge van oorlogshandelingen belangrijke schade geleden had – de schade moest een bedrag van minstens 2.000 frank vertegenwoordigen – kon beroep doen op een tegemoetkoming vanwege het Ministerie van Wederopbouw.

Uit de steunaanvragen die ingediend werden door mensen van Opitter blijkt dat het dorp tijdens de oorlog verschillende keren met de gevolgen van het oorlogsgeweld te maken krijgt.

Vanaf 10 mei 1944 krijgen de gemeente en haar inwoners te maken met de gevolgen van de gevechten en met de ongemakken die oprukkende en terugtrekkende troepen met zich brengen: opeisingen van fietsen en andere vervoermiddelen en vernielingen en opeisingen tijdens inkwartieringen.

Tijdens de bezetting wordt in Opitter schade opgetekend die vergelijkbaar is met die in veel andere dorpen in Limburg: vliegtuigbommen richten schade aan woningen aan, de bezetters beschadigen landerijen als zij verdedigingsinstallaties uitbouwen, en bij de aanhouding van een verzetsman wordt ook materiële schade aangericht.

Na de landing van de geallieerden in Normandië wordt de sfeer grimmiger. Steeds meer Duitse soldaten eisen dieren voor de slacht, paarden, karren en fietsen voor hun vervoer en allerlei voorraden op, zonder er nog voor te betalen. Zoals vaak zit het venijn in de staart. Op 16 september 1944 wordt Opitter het doelwit van een artilleriebeschieting. Na de bevrijding gaat de oorlog voort. Op 7 december ontploft een door de bevrijders achtergelaten granaat en op 23 december stort een Engelse bommenwerper neer in Opitter.

Eindnoten

- 1 P.A. Tallier e.a., *Puin en wederopbouw. Oorlogsschadedossiers Tweede Wereldoorlog en verwante archieven*, Brussel, 2012.
- 2 Rijksarchief Hasselt, Bampslaan 4, 3500 Hasselt, rijksarchief.hasselt@arch.be, 011-221766. De leeszaal is open van dinsdag tot vrijdag, van 09.00 tot 12.00 en van 13.00 tot 16.30 uur. Op verzoek wordt de inventaris in Excel je per mail toegestuurd.
- 3 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6015816.
- 4 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6017282.
- 5 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6023082.
- 6 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6015816.
- 7 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6024100.
- 8 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6028897.
- 9 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6008716, 6312057, 6312058.
- 10 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6005692.
- 11 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6004266.
- 12 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6011059.
- 13 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6011060.
- 14 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6015815.
- 15 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6002603.
- 16 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6011082.
- 17 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6017281.
- 18 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6019881.
- 19 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6017276.
- 20 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6008715.
- 21 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6017275.
- 22 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6018806.
- 23 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6027149.
- 24 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6017277.
- 25 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6024420.
- 26 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6017275.
- 27 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6018597.
- 28 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6018805.
- 29 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6017276.
- 30 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6023997.
- 31 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6017274.
- 32 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6023004.
- 33 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6017718.
- 34 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6011006, 6011007, 6015815, 6015816, 6312234.
- 35 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6018530.
- 36 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6010225, 6024420.
- 37 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6309457.
- 38 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6017280.
- 39 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6017283.
- 40 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6017274.
- 41 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6009502, 6311225, 6311226.
- 42 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6010687, 6012185, 6302194, 6302321-6302326.
- 43 Rijksarchief Hasselt, *Dossiers oorlogsschade*, nr. 6025076, 6318419-6318421.